

min. 23, 10

Talvisodan Uuden vuoden aattoa Järisevän linnakkeella

Jo alkutalvesta saakka satanut lumi oli takertunut kuusen oksiin kuin peläten pudota mustaan maakamaraan. Ennen Laatokan jäätymistä tarrautunut vesihöyryn ja pakkasen aiheuttama huuru saivat pitävän otteen oksiin ja neulasiin, jotka riippuivat nyt raskaina alaspäin runkoa rasittaen, jolla oli täysi työ pysyä pystyssä taipumatta ja murtumatta. Olivathan nämä kuuset jääneet pystyyn silloinkin kun ankarat pohjan myrskyt olivat raivonneet laajan Laatokan yli.

"On tulossa metsän puhdistaja. Oikein sellainen väkivaltainen. Voi tulla oikea 'teräsmyrsky'", tuumii yksinäinen vartiomies, oudoin pelonsekaisin tuntein Järisevän niemen pohjoisen rannan vartiopaikaltaan ison korpikuusen alla, Uuden vuoden aattoa vasten yöllä 1939.

Lumi tuprahteli alas puiden oksilla, tulivat mukana oksatkin. Eikä säästynyt runkovanhus itsekään kun se päreiksi repeillen murtui kranaatin osuessa sen kylkeen. Korvia repivän räjähdysten tärisyttäessä koko linnakkeen aluetta.

Naapuri on kai ottanut itseensä koska sodan alkamisesta saakka ovat Järisevän tykit tuottaneet sille harmia. ~~Olivathan~~ Sen kuljetuskolonnat Metsäpirtin kirkon seuduilla ja joukkojen keskitykset Taipaleen joen ylitysoperaatioissa ^{olivat} saaneet kokea Järisevän tykkien purevan otteen nahoissaan. Tosin "Kaarnajoen" linnakkeelle suurimman tuskan tuotti, olivathan sen tykit toista luokkaa kuin Järisevän. Vihollisen harmiksi Kaarnajoen linnake pysyi silteä pillossa koko sodan ajan. Mutta koston näistä Kaarnajoen iskuista sai Järisevän linnake vastaanottaa, ^{siis} ~~olivathan~~ Järisevän tykit ^{olivat} avonaisen niemen kärjessä, johon päivällä oli helppo kohdistaa tuli jo pelkällä tähytyksellä.

Oli totuttu siihen, että yön aikaan kranaatteja tippui vain silloin tällöin. Sanottiinkin, että naapuri laukaisi jo illalla ladatun tykkinsä yöllä kuseella käydessään.

Olimme säilyneet miehistömenetyksiltä, muutamia haavoittumisia lukuunottamatta.

☛Mutta mitä mahtaa tietää tämä jo yöllä alkanut tykistötuli? Jokohan yrittää hyökkäystä samunsarastuksessa linnakkeellemme?☛

Sellaiselta olimme tähän asti säästyneet, vaikka "kapsäkkejä", joiksi niitä kranuja silloin nimitettiin, oli Järisevän patteri saanut vastaanottaa lukemattomat määrät.

Ei saanut unta sinä yönä k.k.johtajakaan, vaikka upseerirakennuksesta tuotu iso kastohella antoi lämpöä riittämiin. Korsua ei ollut saatu riittävän syvälle kaivetuksi maan sisään, sillä maan kivi-
syyssi esti sen. ~~Mutta olihan~~ yläosan seiniä ja kattoa ^{oli} puulla sekä maalla vahvistettu, ^{Se oli} valitettavasti (vain jäi katto-osa) kokonaan maan päälle, ~~olihan~~ kuitenkin jonkinlainen sirpalesuoja.

Kiväärin johtajan ajatukset rupesivat kiertämään omaa rataansa.
- Ei ollut unesta tietoaakaan, vaikka juuri äsken oli rannan vartiopaikalla päättynyt kahden tunnin pituinen vartiovuoro. Nyt olisi neljä tuntia nukkumisaikaa. - Mieleen tuli koti siellä korkean rantatöyrään päällä, josta oli ihana näköala yli järvenselän vastaisen rannan kylään, ^{Sen} ~~jonka~~ kautta talvisaikaan oli hevoisella jäätä pitkin jo lapsesta saakka ~~niin~~ monta kirkkomatkaa ajettu. Mieleen tulivat omaiset, vaimo ja lapset, jotka oli evakuoitu Etelä-Pohjanmaalle. Siinä korsun hämärässä yhtyivät kädet ristiin, tuli huokaus korkeimman puoleen: "Hyvä Jumala, älä anna kansamme tuhoutua." Tulivat mieleen virren sanat: "sodassa seiso kanssamme : Jos vaikka henkemme, osamme onnemme" - tuli mieleen Jumalan lupaus: "Avuksi huuda minua hädässä".

Tämähän oli ^{hän} kuin Jumalan lupaus, että ^{hän} ei hylkääsi meitä, kun ~~Hänen~~ puoleensa huudamme. Nythän oli hätä koko Suomen kansalla.

Nukkumisesta ei tullut mitään, silmät olivat kuin terästyneet pimeään, tuntui kuin ne näkisivät hämärän läpi jotain outoa? Sydämalassa oli ~~sellainen~~ ahdistava tunne, oli lähdettävä ulos. Täytyi hiipiä hiljaa, ettei herättäisi nukkuvia korsukavereita ^{ja} ~~että vain~~ tartuttaisi levottomuuttaan toisiinkin.

Vartiomies hätkähti kun kiväärinjohtaja niin yllättäen ilmestyi vartiopaikalle, vaikka ei ollut pitkää aikaa siitä kun olivat vartiovuorot vaihtaneet. Yhdessä he pohtivat tilannetta. Tykistö tuli on jatkunut samanlaisena koko yön.

Laatokan jäälle, niemen edustalle muutaman sadan metrin päähän yön ajaksi eteen työnnetty kolme vartiopaikkaa olivat varmistamassa Laatokan suunnassa, eikä sieltäkään ollut mitään hälyyttävää merkkejä tullut.

Kiväärinjohtaja lähti ^{hän} takaisin korsulleen, kiilautui laverille toisten väliin yrittämään unen tuloa.

Aamun valjetessa tykistön tuli kiihtyi kiihtymistään, vihollinen antoi meille Järisevän puolustajille terästä niskaan kaiken kaliperisellä. Koko linnakkeen miehistö painui "maan alle", korsuihinsa. Kenenkään mieli ei tehnyt olla raittiissa ilmassa.

Toimin linnakkeen lääkäriupseerina, apunani oli neljä sairaankantajaa, joista yksi alikersantti ja kaikkien tuntema korpraali Pekka Matsi Konevitsan luostarista, pappismunkki Johannes kirkol-

liselta nimeltään.

En tiedä mistä se sitten johtuikin, kun rupesin aamulla aivan kuin jonkun käskystä tekemään erilaisia lastoja. Olihan meillä iso J.S.P lääkk.laatikko, jossa oli lääkkeitä ja sidetarpeita, mutta ei ollut lastoja. En ehtinyt saada niitä edes valmiiksi, kun vääpeli Helanti juoksi hätääntyneenä korsuumme, joka oli samalla niinsanottu komentokorsu (väestösuoja), ja huusi tullessaan: " Meille tuli kymppi." Helanti oli villapaitaisillaan, paljaspäin ja niin musta kuin savupiipun kautta tullut nokikolari.

Meille oli osoite selvä. Kukon Toivon korsuun oli tullut täysosuma. Juoksimme sinne sen kuin ehdimme kahdet parit mukana. Korsun oviaukko oli miltei tukossa. Iso kastorhella oli räjähdysen voimasta paiskautunut ahtaan oviaukon eteen. Ne korsun asukkaista, jotka olivat jäseneet tajuuhinsa onnistuivat ryömiään ulos. Työnnyimme Puputin Jussin kanssa korsuun, tavoitimme sieltä hiljaisen pojan ja retuutimme ulos. Hän oli Kukon Toivo. Lähetin kaksi miestä kantamaan Toivoa paareilla väestösuojaan. Jussin kanssa painuimme takaisin montun pimeyteen tutkimaan oliko siellä muita. Kaivelimme käsin mullan ja hirrenpätkien seassa, jolloin oikea käteni painui johonkin kosteaan ja läpimään, ~~jata~~ pursusi sormieni väleistä. - Siitä löytyi Kuisman Teuvo. Häneltä oli kranaatti repinyt lantion alaosan. Hän oli iso riski mies, joten meillä oli täysi työ ennen kuin pääsimme sen ahtaan aukon ja kuuman hellan yli ulos. Teuvon hyväksi ei ollut enää mitään tehtävissä.

Tämä aika, jonka me siinä korsun luona työskentelimme, oli todellista teräsmyrskyä. Olen joskus jälkeenpäin ajatellut miten me säilyimme. Se alik. oli täysin hysteerinen, ja toimintakyvytön, ^{hän} ei pystynyt auttamaan meitä yhtään siinä raivaustyössä, itki vain: " Hyvä Jumala, me kuolemme kaikki tähän". Tuntui aivan siltä kun kaikki kranaatit olisivat tulleet siihen ympäristöön, jossa me olimme. Mitä tuli kaiken kokoisia. Kahdeksan tuuman tykin kranaatit olivat järeimpiä, joita linnakkeen alueelle putoili, osa räjähteli puissa ja jäätäneessä maassa, ^{osa pölyä} ~~niitä keräsi~~ suutarina ohitsemme. Tuntui aivan kuin taivas olisi repeillyt.

Pääsimme sittenkin onnellisesti väestösuojaan. Siellä oli jo Kukon Toivo tajuissaan. Häneltä olivat molemmat jalat murskautuneet polven alapuolelta. Seisoin hänen vierellään kolmannen kerran lyhyen ajan sisällä.

Olimme seisonet vieretysten rivissä, jossa meidät muiden muassa ylennettiin kersanteiksi. Olimme muutamaa päivää

aikaisemmin seisoneet ja polvistuneet vierekkäin, kun lohkon sotilaspastori kävi pitämässä patterilla ehtoollistilaisuuden.

Nyt olin melko avuttomana hänen pariensa ääressä. Veri oli vuotanut jo melkein kuiville ja verenvuoto oli tyrehtynyt. Asetin kyllä valtimonpuristimet kumpaankin jalkaan, sidoin ja lastotin. Rauhoittavia lääkkeitä hän ei tarvinnut. Hän oli rauhallisempi kuin yksikään meistä läsnäolijoista. Pommituksen aikana väestösuoja oli tupaten täynnä. Silmän nurkka oli kostea jokaisella.

Hän rukoili tyynenä senkin ajan, kun niitä repaleisia murskautuneita jalkoja sidoin. Ei ollut puudutusaineita, mutta ei niitä nyt tarvittukaan. Hän oli saanut lohdun ja rauhan yhäältä, sen takia nämä ruumiilliset tuskat olivat helpot kestää.

Hän rukoili isänmaan puolesta, ettei Jumala antaisi sen sortua ja tuhoutua: "Oi Jumala, varjele isämme maa, etteivät ajan aallot sitä hukuttaa saa ja suojaa sen pienoinen kansa". Hän rukoili myös vihollisen puolesta: "Jumala avaa heidän silmänsä näkemään mitä he tekevät, kun tulevat tappamaan ja tuhoamaan meitä. Emme me olisi heitä uhanneet, olisimme halunneet asua rauhassa heidän naapureinaan."

Hän rukoili myös meidän, aseveljiensä puolesta, joista suurin osa oli hänen naapureitaan ja tuttujaan, että Korkeimman varjelu olisi meidän päällämme, ettei meille kävisi samoin kuin hänelle. Ennen lähtöään sairaalaan hän tahtoi hyvästellä jokaista läsnäolijaa kädestä, sekä lähtiessä luki Isämeidän rukouksen ja Herran siunauksen.

Niin alkoi matka Pyhäjärven aseman lähellä olevalle pääsidentapaikalle. Puputin Jussi meni saattamaan. Toivo jäi vielä tajuihinsa, kun Jussi lähti takaisin linnakkeelle. Kenttä-sairaalsaan vietäessä Toivo muutti rauhan maahan.

21/72

576

" 23,10"

Martti Tomperi mrs
Karkkonen

Ts -

Järisevän linnake

4 liuskaa

Talvisodan Uuden vuoden aattoa
Järisevän linnakkeella

Luokkamat: V. Järvelin
E. Kuusinen
M. L. Oesch

AIKAKAUSLEHTI

KANSA TAISTELI
- miehet kertovat

Konttori: Helsinki, Korkeavuorenkatu 28

Toimitus: Helsinki, Töölönkatu 35 B 1 b

SOTA-ARKISTOON